

*Момчило Суботић**

Институт за политичке студије, Београд

ИЗБОРИ У ЦРНОЈ ГОРИ 2016. И ПОЛОЖАЈ СРБА**

Сажетак

У чланку је представљена анализа избора у Црној Гори 2017. у контексту политичке поларизације и кризе црногорског друштва, интензивираних тзв. државних удара на дан избора – 16. октобра 2016. године. Након избора Ђукановићев ДПС је тесном већином од 41 посланика, од 81 колико има црногорски парламент, саставио власт. У тексту је анализиран однос између власти Мила Ђукановића и коалиције око Демократске партије социјалиста (ДПС) и опозиције коју предводи најјача опозициона групација Демократски фронт (ДФ), на челу са Андријом Мандићем и Миланом Кнежевићем. Аутор је понудио одговарајући одговор на кризу и природу „државног удара“, који се догодио на дан избора, утврдивши да се у ширем смислу ради о кризи идентитета црногорске државе и нације, тј. у настојању политичке и друштвене елите у Црној Гори да, кроз процес расрбљивања и „грађанизације“, наметне целокупној популацији нови црногорски идентитет. Те да Црну Гору уведе у НАТО, чему се опозиција супротставља, тражећи да се о томе народ изјасни на референдуму. Ђукановићева власт је за „државни удар“ оптужила Русију, док опозиција сматра да је то само изговор за улазак у НАТО, а државни удар је фалсификат. У том контексту разматран је положај

* Научни саветник

** Чланак је резултат рада на пројекту 179009 који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја.

Срба у Црној Гори, те могућност побољшања тог положаја путем добијања аутономног статуса. Научни и друштвени циљ овог рада садржан је у тексту који указује на чињеницу да црногорска власт у последњих 20 година, а посебно од спорног добијања независности (2006), врши дискриминацију српског народа у Црној Гори, а према Србији води непријатељску политику. У раду је указано на кључне примере такве политике, као што је признање независног Косова, размена амбасадора са Приштином, гласање за пријем тзв. независног Косова у Унеско, а да за све то време црногорско вођство тврди да са Србијом има најбоље могуће односе, што напредњачка власт у Београду не негира.

Аутор је извршио детаљну историјско-политиколошку анализу и синтезу кључних атрибута „црногорског“ идентитета, као што су историјски и етнокултурни, језички и верски, утврдивши да се ради о процесу расрбљивања и одметања од српства за интерес и потребе туђих идеја и интереса, некад је то било за потребе Титове кроатокомунистичке идеологије и политичке праксе, а данас за интерес евроатлантских геополитичких констелација.

Кључне речи: Црна Гора, избори 2016, Мило Ђукановић, коалиција ДПС –а, Андрија Мандић, Милан Кнежевић, коалиција ДФ-а, Срби, Русија, НАТО, Милован Ђилас, Батрић Јовановић, „црногорски језик“, „Црногорска православна црква“, Свети Сава, СПЦ.

1. ИЗБОРИ И „ДРЖАВНИ УДАР“

У Црној Гори су 16. октобра 2016. године одржани парламентарни избори. На њима је узело учешћа 17 листа политичких странака и коалиција. Изборе је карактерисала нерегуларна политичка и ванполитичка атмосфера. Наиме, режим Мила Ђукановића је данима пред изборе наговештавао могућност нереда од стране „противника“ Црне Горе, који желе да изазову нереде и онемогуће и обесмисле наредне изборе. Са друге стране, опозиција је упозоравала на могућу режију нереда од актуелне власти с обзиром, како се истиче, да актуелни режим већ дуже времена држи Црну Гору у ванредном стању, те жели да се очува на власти а то може једино уколико спроведе изборе у нерегуларним условима, тј. у условима страха и насиља. И заиста, на дан избора у Црној Гори се

наводно појавила десетина екстремиста састављена од неколико Срба и два Руса, на челу са бившим командантом жандармерије Ђикићем, који су у Црној Гори имали још неутврђене помагаче, и који су сви заједно имали циљ да изазову насиље, те ухапсе и убију црногорског премијера Мила Ђукановића и изврше државни удар зарад рушења пронатовског режима у Црној Гори. Опозиција је све ово негирала, тврдећи да се ради о режираном државном удару од стране самог Ђукановића, који је имао подршку од Запада, али такође и од српског премијера Вучића. Вучић је, наиме потврдио да се у Србији припремала акција рушења Ђукановића, а кад су му лидери црногорске опозиције представили стварно стање ствари у Црној Гори, Вучић се уздржао од даљих коментара. Неколико људи је похапшено, неки су пуштени, а тужилаштво Црне Горе отпочело је истрагу. Као саучесник оптужена је опозиција, административни одбор Скупштине Црне Горе је предложио а Скупштина скинула имунитет лидерима ДФ Андрији Мандићу и Милану Кнежевићу, и против њих је отпочела истрага од стране главног специјалног тужиоца Црне Горе Михаила Катнића. Све у свему бачена је сенка на изборе у Црној Гори, јер је један број бирача, опозиционих, због „државног удара“ био застрашен и није изашао на изборе, а сам „догађај“ додатно је мобилисао гласаче режима на одсудну битку за одбрану државе. То је олакшало тесну победу Ђукановићевог ДПС- а који ће са коалиционим партнерима саставити владу Црне Горе.

Према подацима ДИК-а од 528.817 уписаних у бирачки списак, на изборима је гласало 388.220 бирача. Од тога је било 382.706 важећих и 5.513 неважећих гласачких листића.

Табеларно то изгледа овако:

Политичка странка – коалиција	Број гласова	Процента	Мандата
Демократски фронт	77.784	20,32%	18
Сигурним кораком- ДПС- Мило Ђукановић	158.490	41, 41%	36
СДП-Ранко Кривокапић- „Држава свима“	20.011	5,23%	4
Албанци одлучно	4.854	1,27%	1
Албанска коалиција – „Са једним циљем“	3.394	0,89%	0
Алтернатива Црна Гора	878	0.23%	0
Позитивна Црна Гора- Дарко Пејовић- „Јер волим Црну Гору“	5.062	1,32%	0
Мр Алекса Бечић – Демократе – „Побједе не подјеле“	38.327	10,01%	8
Српска странка	1.201	0,31 %	0
Хрватска грађанска иницијатива- „ХГИ од срца“	1.802	0,47 %	1
Велика коалиција Кључ	42.295	11,05 %	9
Странка пензионера, инвалида и социјалне правде Црне Горе	672	0,18 %	0
Листа Демократског савеза Албанаца	1.542	0,40 %	0
Бошњачка странка – Рафет Хусовић – „Наша снага“	12.089	3,16 %	2
Бошњачка демократска заједница у Црној Гори	1.140	0,30 %	0
Социјалдемократе Црне Горе – Иван Брајовић – „Досљедно“	12. 472	3,26 %	2

Ако упоредимо број становника Црне Горе који је за неколико десетина хиљада више од 600.000 душа и број оних који су на бирачком списку а то је 528.817, можемо закључити да је тешко говорити о регуларности избора, јер је нестваран однос броја становника и активног бирачког тела, те се отворено може закључити да се ради о уписаном фантомском бирачком телу. Ако се овоме дода чињеница да право избора имају сви црногорски држављани из дијаспоре али не и они из Србије, онда је поменута констатација више него тачна.

Иначе већ летимичан поглед на приказану табелу сведочи да је Црна Гора веома подељено и исполитизовано друштво. Поделе су као што се види етничког, националног, политичког, социјалног карактера, а имајући у виду величину и број становника малене Црне Горе у којој су се готово сви дохватили политике, већ на основу тога могло би се закључити да се ради о сиромашној земљи и народу. У таквој политичкој Црној Гори видимо да ни пословично сложни Албанци нису изашли на изборе у једној колони, већ чак са три странке од којих су две готово поделиле гласове, а трећа добила много мању подршку бирача, па су освојиле само један мандат. Муслимани (Бошњаци) су изашли са две странке, али су били компактнији па је неупоредив резултат њихове две политичке партије. Пада у очи да је на изборе самостално изашла само једна српска странка и доживела изборни дебакл. Друге две српске странке изашле су на изборе као чланице коалиције ДФ –а, у којој се налазе странке црногорске суверенистичке провенијенције, а које се мало или нимало не осврћу на српску историјску утемељеност Црне Горе, као ни на актуелну српску етнојезичку и другу посебност. И друге веће и мање црногорске странке подељене су у односу на кључна питања унутрашње и спољне политике Црне Горе, као што је питање корупције актуелног режима и његовог лидера и улазак Црне Горе у НАТО пакт. Нема, дакле, више српског питања и поделе те врсте, оно је потиснуто, утопило се у црногорски политички и државотворни еквилибриј, па Срби у Црној Гори доживљавају отворени „идентитетски геноцид“.¹⁾ Уочљив је такође велики изборни пораз пензионера, инвалида и свих заговорника политике социјалне правде, што говори да се политичка Црна Гора удаљила од света рада у виртуелни свет политичких и свих других подела. Неопходно је истаћи кључну ствар а то је, да црногорски држављани који живе у Србији не могу да гласају у Црној Гори, за разлику од оних који живе у САД, или некој европској држави. Наиме, за оне из иностранства верује се да би гласали за власт (Ђукановићев ДПС), док за оне из Србије се верује да би гласали против власти.

У парламент Црне Горе ушле су следеће странке и коалиције: Демократска партија социјалиста (ДПС) Мила Ђукановића – 36

1) О етнојезичком и историјском српству Црне Горе види шире у: Момчило Суботић, „Евроатлантско расрбљавање Црне Горе“, *Политичка ревија* 04/2011, Институт за политичке студије, Београд, 2011, стр. 89-105; Владан Станковић, „Грађански концепт црногорске нације – технологија асимилације Срба *in vivo*“, *Политичка ревија* 04/2011, ИПС, Београд, 2011, стр. 69-88; Милош Кнежевић, *Изневјерена држава*, ИПС, Београд, 2007.

мандата, Демократски фронт (ДФ)²⁾ чији је носилац листе био Андрија Мандић – освојила је 18 мандата, Велика коалиција Кључ,³⁾ на челу са Миодрагом Лекићем, освојила је девет мандата, Демократе Алексе Бечића – осам мандата, Социјалдемократска партија (СДП) Ранка Кривокапића – четири мандата, Бошњачка странка (БС) – два мандата, Социјалдемократе Ивана Брајовића - два мандата, Хрватска грађанска иницијатива (ХГИ) – један и „Албанци одлучно“ - један мандат. Владу је, након многих комбинација, саставио Ђукановићев ДПС са коалицијом састављеном од Социјалдемократа, Бошњачке странке и албанске коалиције „Албанци одлучно“. Владајућа коалиција саставила је тесну већину са 41 послаником од 81 посланика колико има црногорски парламент. За председника Скупштине Црне Горе изабран је Иван Брајовић председник Социјалдемократа, а председник Владе постао је Душко Марковић из ДПС-а.

Опозиција, међутим, сматра да су избори нелегални, да су одржани у атмосфери насиља те да су скупштина и Влада Црне Горе нелегитимни, те се одлучила да бојкотије рад парламента. У Црној Гори је тренутно политичка пат позиција, што победничку коалицију, подржану од стране Запада и свих суседних држава, много не брине и она наставља политику претходне владе.

2. ЦРНОГОРСКА ОПОЗИЦИЈА ТРАЖИ ПОМОЋ ОД РУСИЈЕ И СРБИЈЕ

Опозиција Црне Горе инсистира на три кључна политичка питања која су део виталног националног интереса српског народа и саме Црне Горе. То су: 1) Поништење одлуке Владе Црне Горе о признању лажне државе Косово; 2) Укидање санкција Русији и 3) Противљење учлањењу у НАТО који је бомбардовао и убијао наш народ у Србији и Црној Гори. Иза овакве политичке платформе стоје кључне парламентарне опозиционе странке окупљене око

-
- ДФ чине следеће политичке партије: Нова српска демократија (Андрија Мандић), Покрет за промене (Небојша Медојевић), Демократска народна партија (Милан Кнежевић), Радничка партија (Јанко Вучинић), Демократска српска странка (Драгица Перовић), Покрет за Пљевља (Новица Станић), Српска радикална странка (Илија Дармановић), Југословенска комунистичка партија Црне Горе (Зоран Радошевић), Партија удружења пензионера и инвалида Црне Горе (Војин Вулетић), Отпор безнађу (Младен Бојанић) и више независних интелектуалаца и јавних личности.
 - Кључ чине Демос (Миодраг Лекић), Социјалистичка народна партија (Срђан Милић) и Уједињена реформска акција - УРА (Жарко Ракечевић).

ДФ- а и све кровне културне установе српског народа у Црној Гори.⁴⁾

Иначе, различита су реаговања на регуларност избора у Црној Гори, како суседа тако и спољних политичких актера. Званични Београд реаговао је кроз изјаве премијера Александра Вучића, који се на основу тих изјава фактички се ставио на страну Ђукановића и подржао конструкцију о „државном удару“, уз обиље неких успутних сличних конструкција без иједног конкретног доказа. Један од лидера ДФ Андрија Мандић каже да је тражио помоћ од Вучића и да му је рекао да се у Црној Гори десио лажни државни удар, подржан од старе америчке администрације, на шта му српски премијер ништа није рекао, иако је у почетку говорио да Србија има доказе да се у ЦГ спрема државни удар, те у том смислу поменуо извесног безбедњака Селџимија из косовске администрације који је наводно био упетљан у дешавања у Црној Гори.⁵⁾ Црногорска опозициона петорка⁶⁾ је на пријему код премијера Александра Вучића изложила положај српског народа у Црној Гори, на шта је Вучић „рекао да ће Србија увек бити уз српски народ, за очување његовог нацио и ван граница Србије, и да ће колико може, у складу са својим скромним могућностима, да помогне српске установе културе у Црној Гори“.⁷⁾

Представници власти у Црној Гори, па и сам Мило Ђукановић, у више наврата је најпре дискретно а затим отворено оптужио Русију за организацију и подстицање државног удара у Црној Гори. Русија, међутим, оспорава сваку умешаност у унутрашње ствари и изборе у Црној Гори, и одбацила је оптужбе у вези „државног удара“, којим наводно Русија спречава улазак Црне Горе у НАТО. Неспорна је чињеница да се Русија супротставља ширењу НАТО алијансе, па и пријему Црне Горе у северноатлантски савез,

4) То су: Матица српска у Црној Гори (председник проф. др Владимир Божовић), Српски национални савет (председник др Момчило Вуксановић) и Институт за српску културу (председник др Будимир Алексић).

5) Вучић је недвосмислено пружио подршку црногорском премијеру Милу Ђукановићу, и тако банализовао и релативизовао оптужбе опозиције о лажном државном удару, тј о државном удару режима. Према неким мишљењима ради се о „братској“ помоћи по налогу заједничког западног покровитеља, а има мишљења да српски премијер враћа црногорском „мило за драго“, јер је Мило, наводно, финансирао претходну изборну кампању напредњака.

6) У делегацији Срба из Црне Горе су били Милан Кнежевић, председник Народне демократске партије, Блажо Паповић, испред Матице српске, Момчило Вуксановић председник Српског националног савета, Будимир Алексић председник Института за српску културу и Симонида Кордић из Нове српске демократије.

7) Види: *Политика*, 5. децембар 2016, стр. 4.

као што је такође чињеница да је Црна Гора увела Русији санкције. Стога је прича о „државном удару“ повезана са „осветом“ Русије за издају братске Црне Горе. Званична Русија, пак, указује на чињеницу да је скоро пола гласача гласало за странке које се залажу за одржавање референдума о уласку Црне Горе у НАТО, чему се Ђукановићева власт противи. Леонид Решетњиков, доскорашњи директор РИСИ, истиче да Русија није умешана у „држави удар“ у Црној Гори: „Да је Русија желела преврат у Црној Гори – Мило би већ морао да бежи“ – указује Решетњиков⁸⁾

НАТО није показао никакву заинтересованост по питању регуларности црногорских избора. Портпарол Алијансе је већ сутрадан изјавио да се НАТО „радује сарадњи са новом владом“, а званични Вашингтон констатује да су избори „одржани на миран и редован начин“.

Јоханес Хан, комесар ЕУ за проширење и политику суседства, је у Подгорици, почетком децембра, изјавио да „није добро за земљу кандидата за чланство да цела опозиција бојкотује парламент“.⁹⁾

Представници црногорске опозиције за то време тражили су помоћ од Русије и Србије. У Русији су боравили лидери ДФ Андрија Мандић и Милан Кнежевић, и затражили подршку Москве од оптужби за, како су навели „...инсценирани државни удар, који је по речима Мандића 16. октобра 2016. организовао бивши премијер Мило Ђукановић да би поново покушао да обезбеди парламентарну већину...“ Примлио их је Петар Толстој, потпредседник Државне думе и високи функционер Јединствене Русије, који је између осталог рекао: „... да читава та прича упечатљиво илуструје двоструке стандарде и начин деловања Запада, који је спреман да гледа кроз прсте свим антидемократским потезима својих савезника уколико њихово деловање стратешки одговара интересима Запада.“ „...Милан Кнежевић је нагласио да се хајка и кампања во-

8) „...Када неко извршава криминална наређења, помаже учвршћивању корумпиране власти или је и сам корумпиран, од страха почиње да смишља разне научно-фантастичне сценарије како би оправдао свој морални колапс... Како би се оправдали смислили су покушај државног удара, српско и руско учешће у њему и прилепили моје име, вероватно зато што годинама јавно и принципијелно критикујем прозападни режим у Црној Гори... Русија, за разлику од Ђукановићевих власника Американца, никада и нигде није спроводила државне ударе“ – истиче Решетњиков. *Факти*, 1. децембар 2016, електронско издање

9) *Нова српска политичка мисао*, 8. децембар 2016, <http://www.nspm.rs/hronika/johannes-han-neodrzi-je-da-cela-opozicija-u-crnoj-gori-bojkotuje-parlament.html>

ди против ДФ и Русије због њиховог залагања за одржавање референдума поводом учлањења Црне Горе у НАТО, укидање санкција Русији и одлуке о признавању Косова¹⁰⁾

Политичку активност опозиције поводом кризе у Црној Гори Мило Ђукановић је квалификује као недостојну радњу, сматрајући да опозиција „проси“ од Русије помоћ, заборављајући да је, према сведочењу руских актера, почетком деведесетих година 20. века и сам од Русије „просио“ помоћ. Наиме, према речима генерала Александра Руцкоја, потпредседника Владе Руске Федерације у време Бориса Јељцина, „Ђукановић је дошао у Русију да проси новац за изборе. И суму је назначио, од 10 до 15 милиона долара. Ми у то време нисмо баш богато живели, но, такву суму је било могуће дати и ми смо ту суму дали“. Према сведочењу Руцкоја нису то све паре које је Русија уложила у Црну Гору.¹¹⁾

3. „ОДНОСИ СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ НАЈБОЉИ У ПОСЛЕДЊИХ 20 ГОДИНА“¹²⁾

Ко макар елементарно познаје савремене политичке и геополитичке процесе у Србији и Црној Гори и шире - поводом ових двеју држава - нипошто не би изговорио овакву неаргументовану и нетачну констатацију каква стоји у поднаслову. Довољно је поменути неколико кључних тачака разлаза политика Србије и Црне Горе: прво, то је питање Косова и Метохије, тј. признање независности тзв. Косова од стране власти Црне Горе, затим размена амбасадора са тзв. косовском државом, гласање представника Црне Горе за пријем тзв независног Косова у Унеско, увођења санкција Русији, те тежња Ђукановићеве власти да Црну Гору, без референдума на којем би се проверила воља народа, уведе у НАТО. Све су то тачке које означавају стратешку конфронтацију између полити-

10) „Црногорска опозиција тражи помоћ Русије“, *Политика*, 4. децембар 2016, стр. 4.

11) Бивши потпредседник Русије: „Ђукановићу сам 1991. дао 15 милиона долара за изборе“. Гостујући на руској телевизији Царград, у емисији „Руски одговор“, Руцкој је потврдио да је новац даг лично Ђукановићу, и рекао : „...И кад слушам шта данас говори Ђукановић, ја се сећам шта је он тада говорио, када смо се срели. Да смо ми једне вере, да смо Словени, да смо ми православни, да је немогуће заборавити подвиг совјетског официра и војника, да смо ми једно... шта све није говорио. Но, погледајте шта данас говори тај човек. Зато ће он сигурно завршити лоше. Сигурно лоше“. Руцкој помиње и око 300 милиона долара које су руски инвеститори „разбацали“ по Црној Гори, те да су те паре ишчезле без трага, али да их треба тражити од Ђукановића. <http://www.in4s.net/bivsi-potpredsjednik-rf-djukanovicu-sam-1991-g-dao-1...>

12) Овај став изнео је црногорски премијер Душко Марковић приликом сусрета са председником Владе Србије Александром Вучићем.

ка Црне Горе и Србије. Јер, Влада Србије, барем декларативно, није признала независност шиптарске парадржаве на својој територији, иако је прихватањем Бриселских споразума учинила значајан корак у том правцу, нити пристаје на чланство „државе“ Косова у Унеску, иако је прихватила његово чланство у многим другим међународним организацијама, а не само регионалним како је предвиђено споразумом, такође, није увела санкције Русији и истрајава на начелу војне неутралности, иако је многим споразумима са НАТО (последњи је ИПАП) Србију у доброј мери приближила НАТО-у.¹³⁾ Једино у чему су актуелна црногорска и српска политика сагласне јесте тежња ка чланству у Европску унију.

Али, имајући у виду поменуте нејасноће и присутну конфузију у српској политици по питању кључних националних и државних питања, наведена тврдња у поднаслову црногорског премијера Душка Марковића и не делује сасвим нетачно. Напротив.

На питање новинара о одлукама Подгорице да призна Косово и гласа за пријем те такозване државе у Унеско, Марковић је одговорио да се Срби у Црној Гори, као и знатан број Црногораца не слажу с политиком владе, али да политичари морају да гледају у будућност. Истакао је да ниједна одлука није била усмерена против Србије и да у супротном не би сада био у посети Београду. Поводом демаркације граничне линије између Црне Горе и Косова, он је рекао да је за Подгорицу то решено и да не постоји никаква нервоза... Марковић је додао да Црна Гора чува сваки педаљ своје територије, а неће узети ни делић од других (ваљда се то односи на тзв. Косово, М.С.) А затим подвукао: „Односи Србије и Црне Горе су најбољи, не у последњих десет година и од проглашења независности, него у протеклих 20 година“.¹⁴⁾ Марковић би овакву информацију могао евентуално да упути неком странцу неупућеном у савремену проблематику српско-црногорских односа, али изговорити такву неистину усред Београда представља понижење за српски народ и Србију.

Српски премијер Александар Вучић није нашао за сходно да одговори Марковићу на његове изливе „пријатељства“, већ је ру-

13) Види шире: Момчило Суботић, „Прозападна политика Србије и разграђивање државе и нације“, у: *Србија и евроазијски савез* (ур. Зоран Милошевић), Центар академске речи, Шабац, Српско одељење међународне Словенске академије, Београд, 2016, стр. 59 – 70.

14) *Политика*, „Односи Србије и Црне Горе најбољи у последњих 20 година“, 4. фебруар 2017, стр. 5.

тински подсетио да обе земље теже ЕУ, као и да је сарадња Београда и Подгорице на плану евроинтеграција изузетно добра (Вучићу су важније евроинтеграције него понижавајући положај Срба у Црној Гори). Још је рекао да је „Црна Гора на путу ка НАТО-у, а Србија то није и чува своју неутралност, али одлуке Подгорице не доживљава као претњу и поштује их“. Заиста је тешко разумети логику и став да улазак Црне Горе у НАТО не угрожава Србију! А онда је рекао да „влада планирају важне кораке кад је реч о положају српског народа у Црној Гори“, да би Марковић рекао „да ту постоје проблеми, али да нема потребе да одређене странке (мисли на српске странке из Црне Горе) посредују у њиховом решавању“. То су питања која треба да решавају две владе, као и да је „Црна Гора била и остала снажно посвећена српској заједници (кад? М.С.), као и да су српски језик и ћирилица уставна категорија“. Јесте, у праву је премијер Марковић, уставна су категорија, али данашња црногорска власт не поштује сопствени устав, већ насрће на српски језик и ћирилично писмо, то Марковић није поменуо. Али је обећао као што се обећава лаковернима: „Спремни смо за унапређење тог положаја уколико за то постоји простор.“¹⁵⁾

4. КЉУЧНО ПИТАЊЕ ИДЕНТИТЕТА

Међутим, претходна влада - Ђукановићева влада дугог трајања – од 1992, за све то време, поготово од стицања независности 2006, није успела да Црној Гори прибави кључни државни атрибут – а то је национални и државотворни идентитет. И поред свих наказних, псеудонаучних покушаја црногорске научне и политичке елите да направе микс монтенегринства и дукљанизације заснованог на грађанском концепту нације-простора држављана Црне Горе,¹⁶⁾ тај, уставом наметнут¹⁷⁾, пројекат није успео. У свом одметању од српског порекла и идентитета савремени црногорски пројектанти нису прихватили иницијативу да Црна Гора постане консочијативна држава а Срби конститутивни народ, већ су се определили за стратегију асимилације српског народа и њихово „превођење“ у Црногорце. Зато су одлучили да „Црногоризацију остваре путем

15) Исто

16) Види: Владан Станковић, нав. дело, стр. 76

17) Устав Црне Горе, донесен након референдума, у члану 2 став 1 прописује: „Носилац суверености је грађанин који има црногорско држављанство.“

грађанизације“¹⁸. Наиме: „Привид истоветности црногорског као грађанског и националног је у томе што се Србима као мањинском народу – или народу у мањини – не признаје конститутивни национални статус, него се Срби из Црне Горе у Црној Гори растварају у Црногорце као држављане, а онда преображавају у нови национални идентитет – Црногорце по националности“¹⁸). Асимилација Срба није успела, према попису из 2011, а слично је и данас, Црногорци јесу релативна већина, али нису већински народ, као што ни црногорски језик није постао доминантан.¹⁹) Попут етнојезичког одметања од српског идентитета савремени етноинжењеринг у Црној Гори посегао је и за порицањем Српске православне цркве у Црној Гори, оличеној у Митрополији црногорско-приморској.

О црногорству изван српства и против српства увек се одлучивало са стране, ни у Црној Гори, ни у Србији, и нигде међу Србима.²⁰) Ово је прихватљива теза историчара Влада Стругара: заиста, било би невероватно да је црногорска сепаратистичка идеја рођена међу Србима. Какви би то онда били Срби?!

5. О СРПСТВУ ЦРНЕ ГОРЕ И ЕТНОГЕНЕЗИ ЦРНОГОРСКЕ ПОЛИТИЧКЕ НАЦИЈЕ

У циљу образложења три спорна елемента црногорског идентитета поменутога - историјски, етнојезички и верски - може да послужи недавни случај ученика седмог разреда основне школе у Подгорици, који је добио јединицу из историје када је лекцију о настанку Црне Горе почео речима да је Црна Гора била прва српска држава. Ученик је рекао: „Црна Гора прва српска држава која се прије звала Србија“²¹. Наставник се нашао у чуду, зауставио ученика и тражио да му покаже где то пише у књизи. „Не пише није наставниче, то сам у кући научио, то сви знају“²¹. „Сједи, ево ти је-

18) Милош Кнежевић, „Црногоризација кроз грађанизацију“, 423-426, *Изневјерена држава*, Институт за политичке студије, Београд, 2007, стр. 425.

19) Према попису из 2004. националних Црногораца било је око 39%, а Срба 32% укупне популације Црне Горе. Пописом из 2011, услед перманентне дискриминације Срба, дошло је до пада српске популације на 28,73% и повећања броја оних који се изјашњавају као Црногорци на 44,98%. Том приликом 64% становништва се изјаснило да говори српским језиком, нешто преко 20% црногорским, а остали - бошњачким, хрватским и албанским језиком. Осим Албанаца сви остали имају, у ствари један језик – српски, али га различито називају. Види: Момчило Суботић, „Евроатлантско расрбљавање Црне Горе“, нав. дело, стр. 93.

20) Види: Влада Стругар, *Велика побуна Црне Горе 1988-1989*, Књижевне новине, Београд, НИП Универзитетска ријеч Никшић, 1990, стр. 41.

дан“.²¹⁾ Заиста, то сви знају, само не зна наставник историје и фалсификована црногорска историографија и антисрпска политика.

О српству Црногораца изречено је и написано обиље књига и научних чланака. На основу историјских извора то су доказали како домаћи тако и страни аутори. Срби су били и тако се опредељивали сви средњовековни и нововековни владари Црне Горе, рачунајући и комунистичке титоистичке властодршце, као што је Ђилас, као и савремене, попут Мила Ђукановића, који су се напречац одрекли српства и као „доследни“ ренегати прометнули се у националне Црногорце. Србин је био и Стефан Војислав и Стефан Немања и Вукан Немањић, Балшићи и Црнојевићи,²²⁾ владарска породица Петровић – Владике Данило, Василије, Сава, Петар Први, Петар Други, кнез Данило, кнез, затим краљ Никола, сви који су нешто значили у црногорском српству, као што је Марко Миљанов Поповић, сви православни на простору Црне Горе, али исто тако и муслимански и католички Срби, данас Бошњаци и Хрвати. О овој чињеници сведоче многи документи. На пример, Петар Први уочи битке на Мартинићима позива Црногорце и Брђане да покажу „да у нама неугашено србско срце куца, србска крвца лије“. За Петра Другог Црногорци су „дичне горе српско племе“, „народ српске Црне Горе“, „гнијездо Срба мало у предјелу црногорском“, „слободе српске срце“, „Срби Црногорци“, а Црна Гора „свети храм српске славе“ и „зачатије храбра Српства“. У Законику кнеза Данила из 1855, пише да „у овој земљи нема никакве друге народности до једине србске и никакве друге вјере до једине православне источне“... А краљ Никола, који Ловћен назива „Олимпом српским“, о Божићу 1912, под Скадром, својим војницима - витезовима честита „српске бадњаке“....²³⁾ Краљ Никола је написао чувену оду српству у песми *О нам онамо*, а за време његове владавине, штампан је 1911. *Земљопис* Краљевине Црне Горе за ученике трећег разреда основне школе, који су написали Ђуро Поповић и Јован Рогановић, у којем у рубрици „Народ“ пише: „У Црној Гори живе све сами чисти и прави Срби, који говоре српскијем језиком, а има их око 300.000 становника. Већина су православне вјере, а има нешто

21) *Новости*, 8. децембар 2016, стр. 4.

22) Пре годину-две економиста Махмут Бушатлија, знајући за своје српско порекло, крстио се и узео име и презиме Станко Црнојевић, по свом претку Станиши Црнојевићу који је први примио ислам на простору ондашње Црне Горе.

23) Види: Илија Петровић, *Црногорске и брдске*, Књижевна задруга Српског националног савјета, Подгорица, 2016, стр. 15-16.

мало римокатоличке и мухамеданске вјере, али треба знати, да смо сви српског поријекла и српске народности... Осим Црне Горе има још српских земаља у којима живе наша браћа Срби. Неки су као ми слободни, а неки нијесу, него су под туђином. Сваки Србин у Црној Гори дужан је познати и љубити своју цјелокупну домовину – све српске земље, у којима живе наша ослобођена и неослобођена браћа Срби. Ниједан Србин и Српкиња, ма које вјере били, не смију пожалити ни живот ни имање ни општу српску слободу, добро, и благодњање. Треба да је брат мио, које вјере био, јер тешко брату без брата.“²⁴⁾

Из овога се види да су у Црној Гори у првој декади 20. века живели све сами Срби, а само неколико деценија касније, у Титовом послератном комунистичком периоду расрбљивања Црне Горе, 1948. године сви поменути православни Срби постали су Црногорци. Да парадокс буде већи, у атеистичкој држави – каква је била Титова Југославија - Срби католици и Срби мухамеданци, по линији верских разлика постали су Хрвати и муслимани (данас Бошњаци).

Постоје различите тезе о томе кад се зачала теорија о Црногорцима као посебној нацији. Историчар Илија Петровић указује на пророчанске мисли Саве Поповића Текелије (1761 – 1842), племића и првог српског доктора права, који је непогрешиво уочавао каквим се све странпутицама креће српски народ и узалуд нас учио „да се манемо тих назива Босанац, Далматинац, Србијанац, Црногорац, јер ће неко наћи оправдање да од тих покрајинских назива направи посебне народе“.²⁵⁾ Петровић на другом месту пише да је Муилован Ђилас креатор црногорске политичке нације, и истиче да је она рођена 1. маја 1945.²⁶⁾

Академик Милорад Екмечић сматра да је клица о црногорској нацији наговештена у *Меморандуму* владе краља Николе упућеног Лиги народа новембра 1920. године. У том дипломатском документу налазе се све касније идеје о етногенези црногорске нације.²⁷⁾ „Она је постала моћна друштвена снага, тек након успостављања федеративне државе, под комунистичким вођством 1945. Њен

24) Ђуро Поповић и Јован Рогановић *Земљопис Краљевине Црне Горе за ученике трећег разреда основних школа*, четврто издање, Цетиње, Кр. Ц. Државна штампарија, 1911.

25) Илија Петровић, *Црногорске и брдске*, нав. дело, стр. 17.

26) Према тексту Милована Ђиласа: „О црногорском националном питању“, „Борба“, Београд, 1. мај 1945, Илија Петровић, *Црногорске и брдске*, нав. дело, стр. 20.

27) Види: Шпиро Кулишић, *О етногенези Црногораца*, Побједа, Титоград, 1980.

главни идеолог Милован Ђилас признавао је да црногорска нација не постоји, да се становништво назива српским, али би ту свест требало заменити црногорским националним идентитетом...“ Екмечић истиче да је црногорска нација формирана са циљем да ослаби бројчану и територијалну величину српског фактора у Југославији.²⁸⁾

Историја црногорског одметања од српске нације почела је са Секулом Дрљевићем, и она се може приказати као инацијски вид србомржње и као типичан пример „турчења из ината“. Познато је наима да је Секула Дрљевић у годинама првог светског рата и након његовог завршетка величао српство и активно радио на уједињењу двеју српских држава, али је у међувремену, незадовољан својим положајем у неком од министарстава, постао жестоки мрзитељ Србије. Овај политички национални конвертит имао је необичан и бедан пут одметања од српства. Као адвокат на суду је бранио комунисте, приступио ХСС- у и повео борбу за афирмацију „црногорске нације“, да би се потом приближио усташама и НДХ. Други Црногорац који ће поћи истим духовним путем био је Савић Марковић Штедимлија, који је, као и Дрљевић, живео под усташким режимом у Загребу и писао у њиховој штампи задојен патолошком србомржњом. Његова дела у величању црвенохрватства и усташтва не заостају за делима Керубина Шегвића, Доминика Леополда Мандића, Милана Шуфлаија и осталих „промицатеља“ митског хрватства.²⁹⁾

Ђиласову активност на стварању црногорске нације треба посматрати са аспекта комунистичке идеологије и кроатокомунистичких идеја Јосипа Броза и његових следбеника. Јосип Броз је правећи државу равнотеже, засновану на тези „слаба Србија могућа Југославија“, конструисао нове нације од српског етнојезичког ткива, представљајући то као нарочит допринос марксистичком схватању нације. Радило се у ствари превасходно о геополитичком сузбијању Србије и српског народа, јер су Срби живели у четири федералне јединице у којима ће разбијањем и распадом СФРЈ постати национална мањина. Томе циљу служио је Милован Ђилас када је стварао црногорску нацију; комунистичким прогласом од-

28) Милорад Екмечић, *Дијалог прошлости и садашњости*, Службени лист СРЈ, Београд, 2002, стр. 52.

29) Види: Момчило Суботић, *Идентитет и геополитичка стварност Срба*, део „Европатлантско расрбљивање Црне Горе“, ИПС, Београд, 2012, стр. 195.

једном су Срби у Црној Гори постали национални Црногорци. О феномену црногорства Добрица Ћосић пише: „Етнички, духовни и историјски идентитет народа Црне Горе разаран је, кривотворен и поништаван, не само у име једне идеологије него и за власт, за каријере и привилегије. Црногорство, које је у српском народу синоним чојства и јунаштва, претворило се, у титоизму, у синоним самоиздаје, властољубља и корупције, уносну професију и квалификацију за све положаје и радна и нерадна места у бирократској хијерархији“.³⁰⁾ Милован Ђилас је потврдио ове Ћосићеве налазе следећим исказом: „Баш сам ја, понајпре позван својим положајем у области идеја и власти, извршио неодржива теоретска образложења црногорске нације. Али ни тада нијесам мислио да Црногорци нијесу Срби – варијетет српске националности, као што и данас мислим да је још оправдана њихова административна посебност... Изучавање Његоша може сваког непристрасног – ако таквих има, увјерити у непостојање посебне црногорске народности... за Његоша – а тако у стварности јесте, Црногорци су локални варијетет великог српског племена“.³¹⁾

У данима када је био истакнути комунистички идеолог, Ђилас је за потребе титоистичке идеје и праксе истицао : „Национална равноправност црногорског народа, која се изражава у федералном положају Црне Горе у Југославији, није... продукт ничије добре воље и увиђавности, него упорне борбе црногорског народа... Овај рат, у извјесном смислу, означава кулминациону тачку процеса формирања Црногораца у посебну нацију, посебну националну индивидуалност. По племенској традицији (тј поријеклу) Црногорци се осјећају, а и јесу, Срби..., али су они у националном погледу данас и нешто посебно, своје, црногорско... Гледајући ствар тако, кроз историјски развитак, сасвим је разумљиво зашто се Црногорци национално данас осјећају нечим посебним (не оспоравајући да су Срби по традицији, по поријеклу), зашто осјећају као и природно кад их се назива црногорским народом (нацијом)... Ми комунисти нијесмо за федералну Црну Гору ни из каквих `политичких` разлога... нити ми цијепамо српство. Ми смо за то ... јер знамо да то хоће јер се осјећа, јер јесте нешто посебно, посебним, друкчији `Срби` од свих Срба – Црногорци“.³²⁾

30) Добрица Ћосић, *Промене*, Будванске беседе, Београд, 1992, стр. 247-248

31) Милован Ђилас, *Његош, пјесник, владар, владика*, Београд, 1988, стр. 76.

32) Према: Илија Петровић, *Црногорске и брдске*, нав. дело, стр. 18.

Из овог крајње конфузног промишљања о црногорској нацији (као да сличну посебност не поседују и други Срби: Далматинци, Личани, Банијци, Кордунаши, Славонци -Крајишници, Банаћани, Сремци, Бачвани, Босанци, Херцеговци, Шумадинци..., који сви представљају само географски појам за Србе, баш као и Црногорци), Ђилас, за разлику од данашњих заговорника национално-политичког и државотворног `дукљанско-монтенегринства`, ипак признаје српско порекло и традицију данашњих Црногораца.

Монтенегрини, наиме, сматрају да је Свети Сава, као и Немања, учинио геноцид према Црној Гори (која тада није ни постојала, М.С.), као и да је српска војска 1918. окупирала Црну Гору, и такво стање озаконила Подгоричка скупштина. Разуме се да је у питању једна нова геополитичка конструкција за потребе актуелне црногорске евроатлантске политичке парадигме. Монтенегрински режим не мари за историјске чињенице: Велика народна скупштина српског народа у Црној Гори, одржана у Подгорици 26. новембра 1918, донела је одлуку да се Црна Гора уједини са Србијом у једну државу. И „бјелаши“ и „зеленаши“ су се сматрали Србима; нико у Црној Гори од православних није се друкчије опредељивао. Ниједан „зеленаш“ у Црној Гори, тј. припадник Црногорске федералистичке странке, који су 1918. били поборници самосталне Краљевине Црне Горе, није сматрао да постоји црногорска нација. „Бјелаши“, тј. заговорници присаједињења Србији су на изборима 1923, 1925. и 1927. године добили око 86 %, а „зеленаши“, заговорници независне Црне Горе, око 14 % гласова.

Због тога имамо две врсте уједињења Србије и Црне Горе, оног 1918. и другог 1992. године, када је дошло до промене српског идентитета у Црној Гори. Српски народни идентитет замењен је црногорским државним идентитетом. Црногорска власт одбацује своје српско порекло. Отуда и парадокс: „Прво уједињење остварили су српски народ Црне Горе са српским народом Србије, а ово друго црногорски народ Црне Горе са српским народом Србије“.³³⁾

33) Радосх Љушић, *Ангажована историографија. Зашто мораш да се свађаш*, Народна књига – Алфа, Београд, 2004, стр. 254.

6. БАТРИЋ ЈОВАНОВИЋ О РАСРБЉИВАЊУ ЦРНОГОРАЦА

Полемишући са Ђиласовом тезом о црногорској националној „посебности“, Батрић Јовановић, својевремено популарни политичар из Црне Горе, истиче: „Културна традиција Црногораца – шта је то? Зар то нијесу њихове српске народне пјесме! Зар то нијесу култови Немањића, Милоша Обилића и Карађорђа! Зар то нијесу легенде о светоме Сави! Зар то није Косовски мит! Зар то нијесу њихови божићни, ускршњи, славски и погребни обичаји... И зар није ужасна бесмислица тражити у тој културној традицији – која је идентична са културном традицијом Срба односно осталих Срба – сличност са културама кавкаских народа. А већ теорије о физичком изгледу Црногораца, о крупном тијелу (има их и таквих али и сићушних), о крупној глави (има и таквих а и оних мале главе), о широком лицу (има их и са широким лицем, али и са дугуљастим), - све је то псеудонаука“.³⁴⁾ Јовановић у својој књизи о расрбљивању Црногораца поред поменутих истиче Марка Миљанова Поповића и Стефана Митрова Љубишу, и његову беседу у Далматинском сабору јануара 1877. године.³⁵⁾ Он посебно апострофира улогу Стаљина и Тита у процесу расрбљивања Црногораца означавајући то као злочин. Стаљин је то, према Јовановићу, радио из освете због српског пријатељског пријема белогардејаца после грађанског рата у Русији 1920. године, а Тито због слабљења српског фактора у другој Југославији. Јовановић истиче да је под Титовим покровитељством почео процес индокринације Црногораца у мржњи према Србима.

Тако је успостављена нација Црногораца. Јасно је, дакле, да је теза о постојању посебне црногорске нације, изван српске нације, подметнута претходницима данашњих Црногораца. Ђилас, је, наиме, 1. маја 1945, у *Борби* изашао са чланком „О црногорском националном питању“. Учинио је то по налогу Тита. После је, по-

34) Илија Петровић, *Црногорске и брдске*, нав. дело, 18.

35) Тада је Љубиша између осталог рекао „...Ја знам да ви мене не трпите, јер сам Срб народношћу, а православни вјером. Но излазећи одавде тјешим се мислећи, да остављам у Сабору младијех сила, гос. Вујаговића и Симића, који, ако их је Српкиња задојила, знати ће бранити законита права своје народности и вјере, а ја ћу им с тремова рукама плескаати“. Према: Батрић Јовановић, *Расрбљивање Црногораца. Стаљин и Титов злочин*, Српска школска књига, Београд, 2003, стр. 55.

себно по паду Ранковића, 1966, прорадила црногорска антисрпска филијала, а чинили су је највиши функционери: Вељко Милатовић, Марко Шпадијер и други, све до Мила Ђукановића.

Ретки су, а ту спада и Батрић Јовановић, Блажо Јовановић и још неки, који су се одупрли бесмисленој антисрпској кампањи. А црногорска филијала штаба антисрпске коалиције имала је у плану следеће: фалсификовање историје Црне Горе и Црногораца, фалсификовање чињеница о пореклу Црногораца и конституисање „црногорског језика“. На том пољу истакли су се многи црногорски кадрови, наручени историчари, правници, језикословци итд. Тако је Дрљевићево и Штедимлијино црногорство нашло плодно тле у делима Сава Брковића „О постанку и развоју црногорске нације“, као и у памфлету „Етногенезофобија“, затим се 1980. појавила брошура Шпира Кулишића „О етногенези Црногораца“, сва од бесмисла, а аутор ју је написао по наруџби, како би добио премештај у Београд на неко важно место. Др Димо Вујовић, др Растислав Петровић, др Никола Вукчевић раскринкавали су ову бесмислену историографију, позивајући се на дела Цвијића, и посебно на књигу Јована Ердељановића *Стара Црна Гора* (1926) и друге. „Језички“ је Кулишића, Брковића, Растодера Шерба, Ротковића и сличне, помагао лингвиста Војислав Никчевић, који каже да нема „праве државности“ без сопственог језика. Најпосле Јеврем Брковић и ДАНУ, који такође долази из Загреба, као и његови духовни претходници Штедимлија и Дрљевић.

Милија Коматина је о почецима црногорске нације рекао: „Од вођа црногорских сепаратиста Секуле Дрљевића и Савића Марковића Штедимлије, који су прихватили усташку идеологију, потичу заправо прва категоричка оспоравања било какве везе Црногораца са Србима... У новије вријеме долазе нови покушаји да се побију гледишта да Црногорци и Срби имају заједничко етничко поријекло. Први се у том смислу представио Саво Брковић, а онедавно Шпиро Кулишић“.³⁶⁾ Имамо и овакав тужан и бедан случај: Др Радослав Ротковић је тужио Уставном суду Југославије издавачке куће СКЗ и Матицу српску зато што су Његоша, Миљанова и Љубишу уврстиле у едицију „Српска књижевност у сто књига“. Читаоци су видели да се Марко Миљанов и Стефан Митров Љубиша нису осећали Црногорцима, већ само Србима, а да је Његош

36) Батрић Јовановић, *Расрбљивање Црногораца. Стаљинов и Титов злочин*, нав. дело, стр. 270.

прије свега и изнад свега био Србин, а у његово вријеме појмови Црна Гора и Црногорци обухватали су само Стару Црну Гору“. Светосавски и косовски завет је заједнички свим Србима. О томе сведочи и песма коју пева Коло у *Горском вијенцу*, које је Његош посветио „Праху оца Србије“ – Карађорђу.

„Ох да ми је очима виђети
Црна Гора изгуб да намири:
Тад би ми се управо чинило
Да свијетли круна Лазарева
Е слетио Милош међу Србе;
Душа би ми тада мирна била
Како мирно јутро у прољеће...“

„Да је жив Његош, морао би, под притиском црногорске власти, да се одрекне српског порекла“. ³⁷⁾ Како би се тек оправдао што није знао она два слова?! Писац Будимир Дубак истиче да је Његош „Слутио је да не само Косово `грдно судилиште`, већ да је то судилиште свуда где Срби живе“, те додаје: „Данашња Црна Гора је `грдно судилиште`, због срамоте коју актуелна власт наноси Његошу и његовом народу“. ³⁸⁾

Критикујући „етногенезу Црногораца“, академик Љубомир Тадић указује на „неславне“ подухвате Савића Марковића Штедишлије и Секуле Дрљевића, који су под усташким режимом пропaгирани „Црвену Хрватску“, чији је циљ би забијање клина раздора између истог народа у Србији, БиХ и Црној Гори. Тадић уочава да: „Та срамна игра није престала и још неће престати све док се буде остваривала антисрпска политика САД, Немачке и њихових савезника“. ³⁹⁾

Да су Срби народ склон регионализму и сепаратизму, приметио још Бењамин Калај у време окупације Босне и Херцеговине од стране Аустроугарске. Таква склоност, подстицана колонијалном политиком великих сила (Турске, Млетачке Републике, Ватикана,

37) Драгутин Минић Карло, „Карлов угао“, *Политика*, 5. фебруар 2017, стр. 11. Реч је о афоризму, који је верно осликава стање конвергентског духа политичке врхушке у Црној Гори.

38) Будимир Дубак, „Његош је енциклопедија нашег духа“, интервју листу *Политика*, 5. фебруар 2017, стр. 12. Дубак истиче да је Његош о Црној Гори у писму Матији Ненадовићу рекао: „Да је лијепа Црна Гора, не би се црна гора звала, него млијечна и медена... Ја који сам њен син не могу јој име произрећи што се нећу згрозити...“ Исто

39) Љубомир Тадић, *У матици кризе*. Интервју 1968-1998, Београд, 2000, стр. 404.

Аустрије, Аустроугарске, Немачке, САД), допринела је да се Срби католици и Срби мухамеданци одметну од српске нације и постану Хрвати и Бошњаци. Као пандан Црној Гори историчар Славенко Терзић истиче Баварску „која је била вековима засебна немачка држава, са двором и династијом, па никоме не пада на памет у Немачкој и Европи да данас говори о „баварској нацији“ или баварској културној баштини издвојено из немачког културног наслеђа“.⁴⁰⁾

7. ДРЖАВНО РАЗДВАЈАЊЕ ЦРНЕ ГОРЕ И СРБИЈЕ

Данас би се монтенегринским суверенистима и сепаратистима могло поставити питање: јесу ли то они исти Црногорци који су се 1992. године референдумом изјаснили за заједничку државу са Србијом. Иако се Србија није изјашњавала, српско-црногорску федерацију је подржавала огромна већина, док је у Црној Гори ситуација била умногоме сложенија. Ипак, већина је била на страни заједничке државе. Процес удаљавања Црне Горе од Србије интензиван је 1997/98. након цепања ДПС-а на два крила: једно је задржао Мило Ђукановић, а друго се приклонило Момиру Булатовићу који је формирао Социјалистичку народну партију Црне Горе (СНП). Црногорска опозиција: Либерални савез Црне Горе (ЛС ЦГ) и Народна странка (НС) приклањају се Ђукановићу, што је овоме омогућило победу на наредним изборима, која ће његовој коалицији „Да живимо боље“ – ДПС-НС-СДП, бити ослонац да се од 1998. године залаже за независну Црну Гору. Тај процес ће резултирати формирањем Државне Заједнице Србија и Црна Гора (ДЗСЦГ) а затим и стварањем независне црногорске државе. Након смене Милошевића на изборима 5. октобра 2000, Мило Ђукановић је већ сутрадан изјавио да је „Црна Гора опредељена да самосталним путем корача ка евроатлантским интеграцијама“.⁴¹⁾ Ослободивши се Милошевићеве „страховладе“ Ђукановићева Црна Гора ће, уз сарадњу са Демократском опозицијом Србије (ДОС), наставити заједнички пројекат, све до сопствене државне независности. Треба подсетити да је Војислав Коштуница настојао да очува какву-такву заједничку-српско-црногорску државну творевину, те је био при-

40) Славенко Терзић, „О српском политичком и културном регионализму-могућности превазилажења“, у: *Српски духовни простор*, Бања Лука, Српско Сарајево, 1999, стр. 243.

41) Према: Владан Станковић, „Уставно-правни модел Државне Заједнице Србија и Црна Гора“, у: Драган Петровић, Владан Станковић, *Заједничка држава Србије и Црне Горе*, ИПС, Београд, 2006, стр. 113-114.

моран да се надмудрује са сепаратизмом Мила Ђукановића, који је држао до заједничке државе као до „лањског снега“. Уз посредовање Хавијера Солане, главног НАТО „бомбардера“, конституисан је српско-црногорски савез (ДЗСЦГ) орочен на три године, што је представљало прелазно решење са сепаратистичким епилогом црногорских индепендиста. Био је то у ствари геополитички чин Запада који је настојао да у „пакету“ реши питање тзв. косовске и црногорске независности и тако настави геополитички процес расрбљивања Балкана.

Српско питање у Црној Гори је било посебно на искушењу изгласавањем независности Црне Горе, у мају 2006, а њихов положај додатно је погоршан након усвајања Устава Црне Горе у јесен 2007, којим су Срби сведени на статус незаштићене мањине. Није им признато својство конститутивног народа, а укинут је и њихов српски језик. Најзад, највећи ударац задали су црногорски сепаратисти Србији признањем тзв. државе Косова, октобра 2008. Своју антисрпску политику наставила је Црна Гора чином гласања за пријем „Косова“ у Унеско.

8. НЕЗАВИСНА ЦРНА ГОРА ИНСТРУМЕНТ ГЕОПОЛИТИЧКОГ ОПКОЉАВАЊА СРБИЈЕ

Наиме, независна Црна Гора у евроатлантској визији замисљена је као инструмент евроатлантског геополитичког опкољавања Србије, као претходница која Србији треба да отвори врата НАТО-а. Слична улога, којом би се извршио притисак на Србију да уђе у НАТО, намењена је БиХ и Републици Српској, која се, међутим, ослоњена на Русију и председника Путина снажно одупире овом пројекту. Црна Гора под вођством уцењеног Мила Ђукановића, на жалост, нема ту отпорну снагу. По том сценарију суседне српске земље треба да подстакну Србију да и сама постане чланица западне војно-политичке алијансе. Јер, процењују на Западу, неће се ваљда Србија наћи на другој страни „барикаде“, против својих сународника. Ипак, након промене власти у САД, питање црногорског чланства у НАТО је блокирано. Наиме, већина земаља НАТО пакта већ је ратификовала Протокол о пријему Црне Горе у НАТО, док је блокада подигнута тамо где се најмање очекивало – у америчком конгресу у којем већину чине Трампови Републиканци. Двојица америчких сенатора Ренд Пол и Мајк Ли блокирају

Црну Гору у америчком Сенату. Њих двојица имају подршку још неколико републиканских сенатора. „Све ово део је политике нове америчке администрације на челу са Доналдом Трампом која жели да побољша односе с Москвом. Познато је, наиме, да се Русија противи уласку Црне Горе у НАТО, посебно због тога што већина црногорских грађана не жели да њихова република постане чланица евроатлантског војног савеза“.⁴²⁾ За сада ствари тако стоје.

Сам чин, преварног и насилног, стицања независности Црне Горе, у мају 2006, био је, превасходно, дугорочни пројекат многих српских геостратешких и геополитичких противника. Заједничка држава Србије и Црне Горе била је у пакету са Косовом пројектована на распад. Мимо свих демократских правила, Венецијанска комисија је дозволила да свега 55% изашлих бирача изгласа црногорску независност. Притом је право гласа дозвољено свим црногорским држављанима из дијаспоре, али не и онима из Србије - а њих је више од 260.000. Црногорску независност тако нису извојевали Црногорци, већ Шиптари (готово свих 7%) и Хрвати. Резултат референдума била је тесна већина (само 0,5% више од прописаног прага од 55%) оних који су гласали за независност.

Потребно је подсетити на чињеницу да су тзв. демократски српски властодршци, од Ђинђића, Тадића до Вучића, изузетак је Коштуница, имали и имају „разумевања“ за антисрпску геополитику постјугословенског црногорског режима, те да нису у томе видели геополитички пројекат Запада усмерен против Србије и српских земаља, па према томе и против саме Црне Горе. Није у том смислу недужна ни црногорска опозиција. Нико од њих се није искрено залагао за опстанак заједничке државе.

Као што је Борис Тадић у празничном расположењу честитао Милу Ђукановићу независност још једне НАТО творевине, слично је недавно поступио председник Владе Србије, Александар Вучић, у сусрету са црногорским премијером Душком Марковићем, када је рекао да црногорска тежња за пријем у НАТО не угрожава интересе Србије. Као што је речено, отворено антисрпство црногорског режима показало се у пуном светлу признањем Косова,

42) Александар Раковић, „Црна Гора неће у НАТО, *Новости*, 28. фебруар 2017, стр. 16. Истраживања америчке компаније „Галуп“ из 2016. потврдила су да најмањи проценат испитаника у Црној Гори види НАТО као заштиту (21 посто), да већи проценат види НАТО као претњу (29 посто), а да је највише оних који НАТО не виде ни као заштиту ни као претњу (35 процената). И кроз руски став и кроз америчко истраживање уочава се да би најбољи оквир за статус неутралности.

почетком октобра 2008. Био је то „нож у леђа“ Србији, „највећа и страшна издаја Црне Горе“.⁴³⁾

Српски политичари су знали да је црногорска власт имала намеру да призна Косово, јер су тадашњи премијер Цветковић и министар спољних послова Јеремић само неколико дана пре признања косовске независности посетили Мила Ђукановића. Борис Тадић је у интервјуу црногорској државној ТВ рекао да је одлука Црне Горе легитимна и да она на тај начин штити сопствене интересе, и само им приговара што су то учинили пре одлуке Међународног суда правде, односно његовог мишљења о косовској независности. Овде је реч о обмани тадашњег председника Србије, о чему сведоче и депеше „Викиликса“. Наиме, министар Јеремић је, како пише „Викиликс“, српски захтев Међународном суду у Хагу објашњавао као тактички потез, као пуко куповање времена за бављење питањем унутрашњег развоја (?) и процесом европских интеграција, а не као истинску намеру да се брани Косово и Метохија као неотуђиви део Републике Србије. За ово је, свакако, знао Борис Тадић. Отуда је његова примедба око црногорског признања Косова пре пресуде Хашког суда крајње лицемерна. Пре ће бити да је актуелна политика српског и црногорског режима део једног истог – евроатлантског, Америчко-НАТО-вског сценарија.

Када је реч о ставу по којем је наметање антисрпског идентитета Црној Гори послужило за даље распарчавање и редуковање српског етничког простора, а независност Црне Горе као вид геополитичког опкољавања Србије, имамо у виду следећи став историчара Веселина Ђуретића. Он пише: „Крајем 1998. и почетком 1999. године, све је било припремљено за ратни поход Запада против СРЈ, у ствари против српског народа. Да се иза америчког плана налазила нека волшебна завереничка сила, показало се убрзо- изостављањем Црне Горе. Њен режим није био „подобан“ само због његове основне мотивације - борбе против Милошевићевог „тоталитаризма“, него због других стратешких циљева, будући да је овим антимилошевићевцима био намењен одговарајући сценарио: Створити велику католичку Хрватску са Црном Гором и Албанијом“. Тако су бивши Срби (Црногорци) постајали „употребна вредност“ нове етапе српске деструкције, што им је омогућило да наставе и прошире свој умногоме на криминалној привреди засно-

43) Амфилохије Радовић, „Признање Косова је највећа и страшна издаја Црне Горе“, <http://www.pravoslavie.ru/srpska/100196.htm>

ван пут одржања „новонационалне самодовољности“ - у знаку визија државе независности на антисрпској основи“.⁴⁴⁾

Паралелно са овим настајала су будућа основна упоришта прозелитизма и похрваћења: „Дукљанска академија наука и умјетности“, и „Црногорска православна црква“. Другим речима: „Развијана је црногорствујућа национална идеологија, установљена с циљем стварања црногорског језика и потискивања ћирилице, конституисања црногорске цркве и прихватања уније са Римском куријом, постепеног покатоличења Црногораца, подршке великохрватској идеји и пројекту стварања Велике Хрватске и велике Албаније“.⁴⁵⁾

Већ се увелико виде поразни учинци српског режима који се сагласио са америчким креаторима отцепљења Црне Горе, иза којих је стајао Ватикан. Монтенегрини се данас, попут Хрвата, баве ревизијом и грубим фалсификовањем историје. Тако нападају чак и Светог Саву за „геноцидне активности“, а „Дукљанска академија“, инспирисана од стране загребачког Каптола, ради на остварењу повијесног сна о Црној Гори као саставном дијелу „Црвене Хрватске“.

Српска јавност у Црној Гори је проглашење њене независности видела као издају српства.⁴⁶⁾ „Од 21. маја 2006. године Вук Бранковић ће се по добру помињати у односу на ове данашње Бранковиће“ – читамо коментар Росандића у подгоричком „Дану“. У „заљеву хрватских светитеља“ (Котору) на небу је „заблистао“ дух „црвене Хрватске“ - ликовали су загребачки пургери, а чуо се и глас са неких минарета: „Алаху акбар“.⁴⁷⁾

Део „заслуге“ за црногорску независност и антисрпство исказано признавањем Косова, припада и црногорској опозицији. Познато је да се независности Црне Горе није много противила ни Социјалистичка народна партија Црне Горе (СНП ЦГ), као друга по

44) Веселин Ђуретић, *Српска беспућа двадесетог века*, СРС, Београд, 2006, стр. 137.

45) Види шире: Будимир Алексић, *Црвено-Црна Гора*, Никшић, 1999.

46) Песник Матија Бећковић овако види црногорску независност: „На неверендуму и неферендуму, каквог на свету није било, браћа Невер и Нефер победили су свој народ и тако постали Ромул и Рем суверене Црне Горе. Њихова сувереност држи се на концу од пола промила. Они који су им је донели отишли су одакле су и дошли а Црну Гору оставили преполовљену, покрадену и осрамоћену. Половина слави, половина плаче, противници се наслађују, пријатељи тугују. Ако нису кривотворили, то би им било први пут, ако јесу, никад нису кривотворили мање а украли више“, Матија Бећковић, „Обистинили се моји стихови. Судбина наше браће“, недељник *НИН*, Београд, 25. мај 2006, стр. 25.

47) Према: Веселин Ђуретић, *Српска беспућа двадесетог века*, нав. дело, стр. 302.

снази на црногорској политичкој сцени. У време осамостаљивања Црне Горе постојале су чак четири српске или просрпске странке (Демократска српска странка (ДСС), Српска народна странка (НС), Народна странка (НС) и Социјалистичка народна партија (СНП) и њихово бесмислено надметање у лидерству, у условима потпуног растакања српства. Таквим својим понашањем помагали су и помажу црногорски антисрпски режим и онемогућавају смену власти. Наиме, и Устав Црне Горе из 2007, којим је настављен процес њеног расрбљивања, донесен је уз одлучујућу подршку Покрета за промјене (ПзП) Небојше Медојевића, па је и устав назван „Медов Устав“.

Данашњи главари Црне Горе по својој спремности да за потребе политичког и геополитичког тренутка, као што је улазак Црне Горе у ЕУ и НАТО, промене свој национални и верски идентитет, умногоне личе на средњовековне босанске владаре, који су одреда били Срби, али су се верски опредељивали у складу са тренутним политичким интересима. Треба истаћи да се Црна Гора 1992. референдумом изјаснила за заједничку државу са Србијом, тј за СР Југославију, готово стопроцентно. Мило Ђукановић, један од тадашњих челника, а данас неприкосновени лидер и родоначелник антисрпске монтенегринске политике, црногорске нације, црногорског језика и црногорске православне цркве, изјашњавао се као Србин. Ђукановић је тада говорио: „Црногорци су поносни на српско поријекло и црногорску државност, на славну историју српског народа, зато и вјерујемо у заједничку будућност и просперитет“.⁴⁸⁾

9. „ЦРНОГОРСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА“

Да би се национално и државотворно конституисали црногорски антисрпски сепаратисти, поред историјских фалсификата о свом пореклу, настоје и верски и језички да се „осамостале“. А то не иде лако, па и ту посежу за фалсификатима и насиљем, верским и језичким. Савремени монтенегрини не маре за историјску чињеницу да је Свети Сава 1219. године, одмах по добијању аутокефалности Српске Цркве од стране Цариградског Патријарха у Nikeји,

48) На неком међународном научном скупу у Београду помињали су се мало Срби а мало Црногорци. Један Бугарин, не сналазећи се у томе, нагиње се ка Васи Чубриловићу (1897-1990) и пита, у поверењу: „О чему се ту ради, ко су сад ти Црногорци? А Васо му одговара: - Црногорци, то су Вам, колега, Срби у дивљем стању.“Илија Петровић, *Црногорске и брдске*, нав. дело, стр. 18.

на Михољској превлаци установио „Зетску Епископију, која је у вријеме цара Душана уздигнута у ранг митрополије, а кроз своју историју увијек је канонски припадала архиепископији Жичкој, потом Архиепископији Пећкој и Пећкој Патријаршији. Усљед различитих околности више пута је мијењала своје сједиште. Зетска и потоња Црногорска Митрополија је за вријеме два укидања Пећке Патријаршије од стране Турака остајала изван фактичке власти Османлија и Цариградске Патријаршије“.⁴⁹⁾ После пропасти Душановог царства, Косовске битке (1389), те пада Деспотовине (1459), наилази период турске доминације. Турци укидају Пећку патријаршију (1766), на престо Светога Саве доводе Грке из Цариграда представнике Васељенске патријаршије (Фанариоте), а Српска црква бива разбијена по појединим покрајинама. „Митрополија је у Црној Гори одувјек била једна од светосавских епархија Пећке Патријаршије и, сходно канонским правилима, једино је од ње могла да добије сагласност за аутокефални или аутономни статус“.⁵⁰⁾ После Балканских и Првог светског рата и ослобођења и уједињења, те стварања Краљевине СХС долази до поновног уједињења свих епархија у Пећку патријаршију. На јединство Српске православне цркве било је много удара, поготово у хрватској - усташкој НДХ, када је побијено на стотине српско-православних свештеника и пет владика, и када је насилно основана тзв. хрватска православна црква, на челу са руским расколничким епископом Гермогеном. Након рата у Црној Гори је убијено више од стотину свештеника, а Ватикан је током шездесетих година вршио притисак на митрополита Данила Дајковића да, по узору на Македонску православну цркву, из састава Српске православне цркве издвоји тзв. Црногорску православну цркву. Црногорски комунисти су радили на истом задатку, па су настојали да митрополиту изаберу „свог“ човека за викарног епископа. Овај сценарио није успео, јер је на трон митрополије Црногорско – приморске дошао владика Амфилохије Радовић, неспорно опредељен да чува јединство Српске православне цркве. Али је Дукљанско-монтенегрински пројекат „црногорске државе – нације“, подстицан са Запада, настављен по разбијању и распаду СФРЈ. У току постојања СРЈ, затим Државне Заједнице Србија и Црна Гора, и нарочито по стицању независности Црне Горе 2006. године. Најпре је установљен Одбор

49) Види: Протојереј ставрофор др Велибор Џомић, *Црква и држава у Црној Гори*, Цетиње, Подгорица, Београд 2013, стр. 55.

50) Исто, стр. 62.

за обнављање аутокефалности тзв. ЦПЦ-е (29 чланова, а потом је регистрована тзв Црногорска православна црква, коју је мало - по мало признала црногорска коалициона власт коју је оличавао тандем Мило Ђукановић - Ранко Кривокапић. На чело неканонске и непризнате ЦПЦ, коју није признала ниједна аутокефална помесна православна црква, дошао је архимандрит Антоније Абрамовић из Америчке митрополије Српске православне цркве, којег је са функције свештенослужитеља рашчинио надлежни владика Отаве Серафим, као и Синод СПЦ. Након његове смрти, на челу тзв. ЦПЦ-е почетком 1997. нашао се свештеник Мираш Дедејић, који је постао митрополит Михаило. И Мираш Дедејић је суспендован, анатемисан и рашчињен од стране СПЦ и свих других канонских помесних православних цркава. Интересантно је да се Дедејић до самог грађанског рата 1991. изјашњавао као Србин.⁵¹⁾

Према неким анкетама тзв. ЦПЦ још увек не може да парира СПЦ на простору Црне Горе, али је порастао број њених верника, тако да нешто преко 20% верника припада тзв. ЦПЦ, док СПЦ има више од 70% верника. „Оно што забрињава институцију и вернике СПЦ – е јесте да је предложена одредба новог Закона о верским слободама, која прописује да сви верски објекти настали пре 1918, постају државна својина. Будући да СПЦ, односно Митрополија црногорско-приморска има око 650 ових објеката – црква и манастира, Срби у Црној Гори овакав предлог закона доживљавају као удар на српски идентитет и егзистенцију у Црној Гори. Ради се о беспризорном покушају да се „укину сви симболи историјског српског идентитета у Црној Гори.“⁵²⁾

51) Види документа о стварању тзв. ЦПЦ, као и улогу Ђукановићевог режима и самог Ђукановића у промовисању ЦПЦ као важне компоненте лажног црногорског идентитета. Посебно су индикативна његова писма патријарху Павлу у којима се представља као заговорник заштите људских права и слобода и у којима отворено респектује присталице тзв. ЦПЦ-е, у: Будимир Алексић/Славко Крстајић, *Трговци душама - дукљанско-монтенегрински вјерски трафикинг у свјетлости документа*, Никшић, 2005.

52) У једном од писама патријарху Павлу, Ђукановић истиче да није проблем само у имовинско-правним односима (мислећи на односе СПЦ и тзв ЦПЦ), те истиче „... ја хоћу да вјерујем да Вама није презентирана дубина проблема. Не могу хиљаде православних вјерника у Црној Гори, који себе сматрају припадницима Црногорске православне цркве, коју виде као наслѣдницу некадашње Црногорске аутокефалне цркве, проглашавати сектом и безбожницима...“ Председник црногорског парламента Ранко Кривокапић редовно је честитао православни Божић „митрополиту Михаилу“. Исто, стр. 196.

10. ЦРНОГОРСКО ПРЕИМЕНОВАЊЕ СРПСКОГ ЈЕЗИКА

На црногорском примеру се најбоље види колики су греси српских филолога и политичара у прошлости и данас.⁵³⁾ У Црној Гори званични језик од 1992. до 2006. звао се српски, као и пре *Новосадског споразума* (1954), осим у раздобљу између два светска рата када је назив језика био тронационалан : српско-хрватско-словеначки, у складу са идејом о троименом народу. Црногорци у Титовој Југославији променили су свој национални идентитет. До краја Другог светског рата били су по националности – сви Срби, а након комунистичког запоседања власти – готово сви Црногорци. У Црној Гори се најбоље види сва апсурдност националне и језичке политике из југословенског периода. Посреди је потпуно произвољно национално опредељивање: у истој породици једни се опредељују као Срби, други као Црногорци, једни говоре српским, други тзв. црногорским језиком.⁵⁴⁾

Колико је одмакао процес расрбљивања Црне Горе, а све у циљу прибављања новог идентитета, показује и чињеница да је највиша правна инстанца Црне Горе, њен „Уставни суд уклонио таблу са називом своје институције исписану ћириличним писмом и тако грубо нарушио уставну одредбу из члана 13 Устава Црне Горе, која изричито потврђује да су ћирилично и латинично писмо равноправни“.⁵⁵⁾

Ни по питању језика и писма, као кључне - примордијалне компоненте за обликовање националног идентитета, тадашња политичка опозиција (Мандић, Медојевић, Милић) није се прославила. Наиме, они су прихватили предлог власти (премијер Игор Лукшић) да се наставни предмет зове *црногорски-српски, босански,*

53) Наташа Мијушковић, *Црна Гора, бурна расправа о закону о вероисповести*, Интернет, <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/11/Region/2066711/Crna+Gora%2C+burna+rasprava+o+zakonu+o+veroispovesti.html>, 18/12/2015.

54) Шире о томе у: Момчило Суботић, *Политичка мисао србистике*, Институт за политичке студије, Београд, 2010.

55) Види шире: Јелица Стојановић, „Идентитет и статус српског језика у Црној Гори (некад и сад)“, у: *Српско питање и србистика*, Зборник радова 1, Приредили: Петар Милосављевић и Момчило Суботић, Бачка Паланка – Ваљево, 2007, стр. 287-301; Драга Бојовић, „Опет о ‘преименовању’ (доименовању, разименовању...) српског језика у Црној Гори, и још понечему“, исто, стр. 311 – 327; Веселин Матовић, „Разголићено се стидуљак из заграде“, исто, стр. 302 – 304; Веселин Матовић, „Не може се ријека кроз дудук натјерати“, исто, стр. 305 – 310.

хрватски језик и књижевност. Уместо да инсистира на Вуковој парадигми о српском језику, којим у Црној Гори, изузев Албанаца, говоре сви њени становници, они су пристали на ненаучни, политички, и у суштини антисрпски компромис, по којем Црногорци имају право да га називају „црногорским“ који је у званичној службеној употреби - главни, државни језик, као и да Бошњаци и Хрвати у Црној Гори имају право да српски језик, баш као њихови сународници у БиХ и Хрватској, преименују у „бошњачки“, односно „хрватски“.

Политички национални Црногорци неће, попут Хрвата, да се одрекну српског језика и књижевности која је на њему настала, па да приону стварању новог, свог црногорског језика, већ додају два нова слова и ето црногорског језика. Као што Хрвати не могу да се позивају на дубровачке писце: Гундулића, Држића, Палмотића, или оне новије – Меда Пуцића, Ива и Луја Војновића, Матију Бана и друге, да би утврдили свој етнојезички идентитет, јер то су напросто српски пици, тако ни Црногорци не могу да се позову на Петра Цетињског, Петра Другог – Његоша, краља Николу, Стефана Митрова Љубишу, Марка Миљанова, итд., а да се одмах не сусретну са њиховим српством.

Као нигде у Европи, у случају Хрвати и босанских муслимана (Бошњака) као и муслимана (Бошњака) у Србији, као критеријум језичког идентитета узима се њихова верска припадност, а не језичка обележја. Нико у Европи језике није идентификовао по верској припадности. Политичко-национални Црногорци отишли су корак даље – у обесмишљавању сопственог идентитета. Они настоје да део народа истог језика (српског) и исте вере (православне) представе као нов народ - кривотворећи његову историју, религију и језик.⁵⁶⁾

Политика стварања црногорског језика, као једна од кључних приоритета црногорске државе, показала се прилично неуспешна. Доказ за ову тврдњу представља хрватско-црногорски подухват, тј. докторат о „црногорском“ језику, који је Аднан Чигрић „одбранио“ на Осјечком свеучилишту, на „хрватском“, а заправо на *српском* језику. Овај Бошњак је тако постао први доктор из области „црногорског“ језика, који је написао и бранио на *српском* језику. Исто тако, да би утемељили нови наставни предмет - црногорски језик,

56) Новица Ђурић, „Зашто је Уставни суд Црне Горе уклонио ћириличну таблу? Интервју Момчила Вуксановића, председника Српског националног савета Црне Горе. *Политика*, 23 фебруар 2017, стр. 4.

наставници српског језика похађали су курс из „црногорског“ на српском језику. У потрази за идентитетом Црна Гора је променила своје писмо, то нису учинили ни Хрвати ни Бошњаци. Наиме, српској азбуци „црногорски“ лингвисти су 2009. додали су два нова слова, што је био политички потез без преседана, који је наишао на подсмех и згражавање стручне јавности и грађана.⁵⁷⁾ Режим Мила Ђукановића, мржњом конвертита, протерао је ћирилицу из Црне Горе, али и 27 никшићких професора српског језика, који нису пристали на његово ненаучно преименовање. Власт није марила за мишљења филолога и лингвиста.

Најзад, треба рећи нешто о односу Црногораца у Србији према Србима и српству, односно констатовати да ни они у овом монтегринском одметању од српства нису нимало недужни, напротив. Разуме се, не сви. Част појединцима који с поносом, доследно и узвишено опредељују своје српство. Историчар Радош Љушић запажа: „Они који живе у Србији, упорно бране своју црногорску посебност у виду посебног народа и нације, једу србијански хлеб, и то онај бољи, а са презрењем гледају на Србијанце. А то је више од греха. Они и даље сисају две мајке - Србију и Црну Гору, а при том се већина маћехински односи према првој“.⁵⁸⁾ Другачије је држање Црногораца у Хрватској и Загребу.⁵⁹⁾

Сам по себи намеће се закључак да је, како истиче Батрић Јовановић, расрбљивање Црногораца – злочин духовног геноцида над српским народом, „у својој суштини, најподлији чин у цијелој лепеци разнородних видова асимилације Срба (турчењем, албанизовањем, мађаризовањем, хрватизовањем преко унијаћења и католичења), јер се ради о однарођивању оног дијела српског народа, који су учени Европљани сматрали за најсрпскији“.⁶⁰⁾

57) Према последњем попису становништва у Црној Гори, које је проведено 2011, у атмосфери тензија и притисака од стране владајућег режима, око 43% становништва декларисало је свој матерњи језик као српски, док је око 37% њих за матерњи језик навело црногорски. При томе 27% становништва који се изјашњавају као етнички Црногорци, наводи да говори српски језик.

58) Према неким истраживањима овим мерама супротставили су се готово сви Срби у Црној Гори и половина оних који се етнички изјашњавају као Црногорци.

59) Радош Љушић, *Ангажована историографија. Зашто мораш да се свађаш*, нав. дело, стр. 253.

Владан Станковић, „Грађански концепт црногорске нације – технологија асимилације Срба *in vivo*“, нав. дело, стр. 74.

60) Батрић Јовановић, *Расрбљивање Црногораца. Стаљинов и Титов злочин*, нав. дело, стр. 335.

Званични Београд не треба да убеђује црногорско руководство о српском пореклу Црне Горе и њене словенске популације, али не треба ни да повлађује власти која дискриминише Србе и њихова национална, културна, језичка, верска и друга права. Треба да подржава настојања српског народа у Црној Гори у остварењу конститутивног статуса, који му је одузела власт Мила Ђукановића, и да му пружи сву могућу финансијску, логистичку, кадровску и политичку подршку за остварење аутономног положаја Срба у Црној Гори. То је начин да се Црна Гора окрене Србији и да њена власт напусти антисрпску политику коју води за рачун својих западних покровитеља.

ЛИТЕРАТУРА

- Алексић Будимир, *Црвено-Црна Гора*, Никшић, 1999
- Алексић Будимир/Крстајић, Славко, *Трговци душама - дукљанско-монтенегрински вјерски трафикинг у свјетлости докумената*, Никшић, 2005.
- Бећковић Матија, „Обистинили се моји стихови. Судбина наше браће“, недељник *НИН*, Београд, 25. мај 2006.
- Бојовић Драга, „Опет о `преименовању` (доименовању, разименовању...) српског језика у Црној Гори и још понечему“, у: *Српско питање и србистика* (ур. Петар Милосављевић и Момчило Суботић) Бачка Паланка – Ваљево, 2007.
- Дубак Будимир, „Његош је енциклопедија нашег духа“, интервју листу *Политика*, 5. фебруар 2017.
- Ђилас Милован, *Његош, пјесник, владар, владика*, Београд, 1988.
- Ђилас Милован, „О црногорском националном питању“, *Борба*, Београд, 1. мај 1945.
- Ђуретић Веселин, *Српска беспућа двадесетог века*, СРС, Београд, 2006.
- Ђурић Новица, „Зашто је Уставни суд Црне Горе уклонио ћириличну таблу“, *Политика*, 23. фебруар 2017.
- Екмечић Милорад, *Дијалог прошлости и садашњости*, Службени лист СРЈ, Београд, 2002.
- Јовановић Батрић, *Расрбљивање Црногораца. Стаљинов и Титов злочин*, Српска школска књига, Београд, 2003.
- Кнежевић Милош, „Црногоризација кроз грађанизацију“, *Изневјерна држава*, Институт за политичке студије, Београд, 2007.
- Кнежевић Милош, *Изневјерена држава*, Институт за политичке студије, Београд, 2007.
- Кулишић Шпиро, *О етногенези Црногораца, Побједа*, Титоград, 1980. М
- Минић Драгутин Карло, „Карлов угао“, *Политика*, 5. фебруар 2017.

- Љушић Радош, *Ангажована историографија. Зашто мораш да се свађаш*, Народна књига – Алфа, Београд, 2004.
- Матовић Веселин, „Разголићо се стидуљак из заграде“, у: *Српско питање и србистика* (ур. Петар Милосављевић и Момчило Суботић), Бачка Паланка – Ваљево, 2007.
- Матовић Веселин, „Не може се ријека кроз дудук натјерати“, у: *Српско питање и србистика* (ур. Петар Милоављевић и Момчило Суботић) Бачка Паланка – Ваљево, 2007.
- Петровић Илија, *Црногорске и брдске*, Књижевна задруга Српског националног савета, Подгорица, 2016.
- Петровић, Драган, Станковић, Владан, *Заједничка држава Србије и Црне Горе*, Институт за политичке студије, Београд, 2006.
- *Политика*, „Односи Србије и Црне Горе најбољи у последњих 20 година“, 4. фебруар 2017.
- Поповић Ђуро, Рогановић Јован, *Земљопис Краљевине Црне Горе за ученике трећег разреда основнијех школа*, четврто издање, Цетиње, 1911.
- Радовић Амфилохије, „Признање Косова је највећа и страшна издаја Црне Горе“, *Факти*, 14. јануар 2017. – електронско издање
- Раковић Александар, „Црна Гора неће у НАТО, *Новости*, 28. фебруар 2017.
- Станковић Владан, „Грађански концепт црногорске нације – технологија асимилације Срба *in vivo*, *Политичка ревија* 04/2011, Институт за политичке студије, Београд, 2011.
- Стојановић Јелица, „Идентитет и статус српског језика у Црној Гори (некад и сад)“, у: *Српско питање и србистика* (ур. Петар Милосављевић и Момчило Суботић), Бачка Паланка – Ваљево, 2007.
- Стругар Владо, *Велика побуна Црне Горе 1988-1989*, Књижевне новине, Београд, НИП Универзитетска ријеч Никшић, 1990.
- Суботић Момчило, „Евроатлантско расрбљивање Црне Горе“, у: *Идентитет и геополитичка стварност Срба*, Институт за политичке студије, Београд, 2012.
- Суботић Момчило, „Прозападна политика Србије и разграђивање државе и нације“, у: *Србија и евроазијски савез* (ур. Зоран Милошевић), Центар академске речи, Шабац, Српско одељење међународне Словенске академије, Београд, 2016.
- Суботић Момчило, *Политичка мисао србистике*, Институт за политичке студије, Београд, 2010.
- Тадић Љубомир, *У матици кризе. Интервју 1968 – 1998*, Београд, 2000.
- Терзић Славенко, „О српском политичком и културном регионализму – могућности превазилажења“, у: *Српски духовни простор*, Бања Лука, Српско Сарајево, 1999.
- Ћосић Добрица, *Промене. Будванске беседе*, Београд, 1992.
- Џомић Велибор, *Црква и држава у Црној Гори*, Цетиње, Подгорица, Београд, 2013.

Momcilo Subotic

MONTENEGRO ELECTIONS 2016 AND STATUS OF SERBS

Resume

A political conflict took place and culminated on the day of elections on October 16th, 2016. On that day allegedly a Coup d'État took place and it made many opponents of Djukanovic's regime not to take participation in the elections. While the government accused Russia and its supporters among the opposition for the Coup d'État, which was mainly regarded to the people who supported a strongest parliament political coalition – Democratic front (DF) and its leaders Andrija Mandic and Milan Knezevic, the opposition proclaimed that the Coup d'État was organized by the government in order to make it easier for Montenegro to enroll into the NATO. Therefore the elections were irregular ones and the narrow win of having 41 representatives in the Montenegrin Parliament out of 81 representatives in total was drawn up by the coalition centered around Djukanovic's DPS party.

In broader sense the political polarization in Montenegro is the proof of the crisis of identity of the Montenegrin state and nation, or in other words, it is the proof of the efforts of political and social elite in Montenegro to impose the Montenegrin national identity to the people through the process of re-Serbization and „citizenization“. The government of Montenegro would like to make such Montenegro to enroll into the NATO, while the opposition opposes such plan and demands that the people give their opinion regarding it through a referendum. In the context of their elaboration of the position of Serbs in Montenegro there is also the possibility that their position gets improved by gaining autonomous status. Namely, during last two decades and in particular since controversial gaining of independence in 2006 the Montenegrin government has discriminated Serbian people in Montenegro and it has waged a hostile policy towards Serbia. There are many proofs for such stance, and the key proofs for it are: Montenegrin recognition of independent Kosovo state;

the exchange of ambassadors with Pristina and voting for the admission of independent Kosovo into the UNESCO, thereby the Montenegrin government claiming to have best possible relations with Serbia, which the Progressive party's led government in Belgrade never denied. During his visit to Serbia closely after the elections a new Montenegrin Prime Minister Dusko Markovic made such claim and Serbian Prime Minister Aleksandar Vucic did not make objection regarding it, nor did he tried to convince him to the opposite stance, moreover, he sided with the stance of Milo Djukanovic regarding the alleged attempt of the "Coup d'Etat". On the other hand, in regard to demands of the represenattives of Montenegrin Serbian and pro-Serbian opposition and leading people in Serbian cultural institutions for the suport to the Serbian people and preservation of their identity, Vucic mildly replied that Serbia will help them to the exent of possible in current circumstances. On this occasion he claimed that Serbia was not threatened by the aspiration of Montenegro to join the NATO, not taking into consideration the facts that such issue caused polarization of the Montenegrin society and that the results of the elections showed that more than half of the population of Montenegro was against joining the NATO. This half of the population in question is both Serbia and pro-Serbian one.

The government in its attempt to establish a citizen-like basis of national Montenegro (so-called "Montenegroization through citizenization") has made efforts to impose national attributes to the new state-nation in the fields of history, ethno-culture, language and religion. There have been similar attempts to do so earlier in the past and they always meant the process of re-Serbization and breaking away from the Serbdom for the sake of foreign ideas, needs and interests, firstly for the needs of Josip Broz Tito's Croato-communist ideology and political practice and nowadays for the interests of Euro-Atlantic geopolitical constellations. In the context of it in this paper its author presented a whole line of proofs of Serbian linguistic, historical and religious roots of the Montenegrin identity, starting from dynasty of Petrovic Njegos's direct proclamation of its Serbdom, followed by a statesman Marko Miljanov Popovic and other significant Serbs in Montenegro of that time and nowadays there is a huge number of political

and public officials like Batric Jovanovic who proclaim the same thing. However, such process in question used to have its background as well and it was followed by an anti-Serbian process of falsification of Serbian history which was made for purpose of foreign interests by certain “authors” and public officials such as Sekula Drljevic, Savic Markovic Stedimlija, Spiro Kulisic, current “Duklians” as well as some members of Montenegrin Academy of Science and Arts (CANU) led by Jevrem Brkovic. In addition to these two processes, out of which one is based on historical facts regarding the Serbdom of Montenegro and the other one is based on the fabricated history and enforced re-Serbization of Montenegro, there is a third process as well, which is the Communist one and reflected in a politician Milovan Djilas, the main creator of the Montenegrin nation, who did not deny the Serbian origin of Montenegro, but still created the Montenegrin nation for the needs of Tito’s idea on weakening of numerity and size of the Serbian factor in Yugoslavia. This third process in question has been continued in post-Yugoslav period, too, but it is different in the way that the Montenegrin leaders headed by Milo Djukanovic did not deny their Serbian origin during the period of the existence of a joint Serbo-Montenegrin state (SRJ and DZSCG), however in the final period of the joint state, in particular following the controversial independence of Montenegro, they started to work on the establishment of a „new national“ history of Montenegro, „Montenegrin language“ and „Montenegrin Orthodox church“. Simultaneously with this process, the Montenegrin social elite started to claim the statesman and poet Njegos to be their own one and to „translate“ his works. Such a climate in the Montenegrin cultural and political establishment could make even one Njegos, if he was alive, to reject his Serbdom. Fortunately, nowadays there is not even a single serious linguist who would confirm the uniqueness of the Montenegrin „language“, because it is a re-named, de-named and supra-named (with two new Serbian characters added to it) Serbian language, just like in the case of de-namization and re-namization by Croats and Muslims (Bosniaks) of this language giving the name „Croatian“ or „Bosnian“ language to it. In addition to the language the new state-nation needed also a national and state church. For that reason in 1991 there was established a so-called Montenegrin Orthodox church, which

despite its constant pressure on the believers of the Serbian Orthodox Church still does not have more than 20 % of its believers in comparison to 80 % of the believers of the Serbian Orthodox church. This „church“ has not been recognized by any canonical autocephalous church. However, one thing which makes the institution and believers of the Serbian Orthodox Church worried is the fact that the Montenegrin government has proposed a provision of the new Law on Religious Freedoms which provides that all religious facilities which had been built before 1918 would become the property of the state. Considering the fact that the Serbian Orthodox Church, or in other words its Metropolitanate of Montenegro and the Littoral, has around 650 such facilities – the churches and monasteries, the Serbs in Montenegro understand this move as an attack to their Serbian identity and existence in Montenegro. It is a hideous attempt to “eliminate all symbols of historic Serbian identity in Montenegro“.

Official government in Belgrade should not persuade the Montenegrin leaders regarding the Serbia origin of Montenegro and its Slavic population, but neither it should approve to such government that discriminates against Serbs and their national, cultural, linguistic, religious and other rights. It should support aspirations of the Serbian people in Montenegro to accomplish a constitutional status for them, which they were deprived of by the government of Milo Djukanovic, and also to provide all possible financial, logistical, personnel and political support for the realization of an autonomous position of the Serbs in Montenegro. It is the way for Montenegro to turn into direction towards Serbia and for its government to abandon the anti-Serbian politics which it has led for the interests of its Western sponsors.

Keywords: Montenegro, Elections 2016, Milo Djukanovic, DPS, Andrija Mandic, Milan Knezevic, a coalition of DF, Serbs, Russia, NATO, Milovan Djilas, Batrić Jovanović, „Montenegrin language“, „Montenegrin Orthodox Church“, St. Sava, Serbian Orthodox Church.